

4. Особливості роботи вчителя початкової школи із здоров'язбереження учнів // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей: – Ялта : РВВ КГУ, 2012. – Вип.37. – Ч.2. – 280 с. – С. 112-119.

УДК 37.016:502.2(477) «196»

ХОМИК Я. О., КУЗЬМА-КАЧУР М. І.
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК ІДЕЙ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Природа здавна вважалась одним з найважливіших факторів впливу на рівень освіти й виховання, на розвиток дитини.

Проблема розвитку природничої освіти в історії педагогічної думки розглядалася в контексті проблем формування всебічно розвиненої особистості. Витоки ідей знаходимо в працях давньогрецького філософа Аристотеля, який зібрав і систематизував величезний природничо-науковий матеріал своїх попередників, фактично підбивши підсумок набутих знань, сам здійснив низку глибоких спостережень.

Значний внесок у розвиток природничих наук зробили давньогрецький лікар Гіппократ, римський лікар К.Гален, Ібн Сіна (Авіценна), Ж.Бюффон, А.Везалій, Г.Галілей, К.Геснер, К.Лінней, А.Чезальпіно та ін. Особливе значення і важливість спілкуванню дитини з природою відводили великі педагоги Я.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, І.Песталоцці, А.Дістервег.

У ході наукового пошуку з'ясовано, що вітчизняні педагоги ХХ ст. теж надавали великого значення природі у вихованні молодого покоління.

Необхідно зазначити, що вже на початку ХХ століття спостерігалось посилення суспільного інтересу до освіти загалом, а також помітним був значний розвиток різних питань природничої освіти. В цей період в науковому світі з'явилися праці багатьох учених-педагогів, де висвітлено різноманітні аспекти вивчення природознавства в початковій школі. Аналіз наукових праць представників педагогічної та природознавчої думки засвідчує, що в досліджуваний період організація природничої освіти молодших школярів визначалася освітньою політикою й підпорядковувалася завданням соціально-економічного розвитку держави, що зумовило досить суперечливу генезу розглядуваної проблеми з наявністю позитивних та негативних тенденцій. Спрямуємо увагу на погляди та напрацювання науковців і педагогів цього періоду:

– О. О. Перроте (1880-1963 рр.), виступала проти такого викладання природознавства в початковій школі, коли класоводи орієнтуються на читання про природу, що не приводить до бажаних результатів, і відстоювала таку позицію, що природничі знання учні в початкових класах мають одержувати головним чином на екскурсіях, шляхом спостережень та на предметних уроках. Свій досвід вона узагальнила і видала такі праці: «З досвіду викладання природознавства у початковій школі», «Досвід викладання курсу неживої природи у початковій школі», «Досвід роботи по

вивченню природи в 3 класі», «Експерсії з природознавства у початковій школі» та ін.;

– С. А. Павлович (1884-1976 рр.) – значну увагу приділяв використанню різноманітних наочних посібників, у тому числі й навчального кіно на уроках природознавства. Він вважав, що вчителі мають дати учням наочні уявлення про будову рослин, тварин, а також про різноманітні процеси, що протікають у неживій і живій природі. Наочність викладання відомий методист вважав одним із головних принципів роботи вчителя на уроках природознавства. Його основні праці: «Практика викладання природознавства у початковій школі», «Про систему наочності у шкільному природознавстві», «Кабінет природознавства» та ін.;

– О. О. Половинкін (1887-1955 рр.) присвятив свої основні праці питанням методики викладання географії, як навчального предмета природничого циклу, у школі. Він написав першу методику викладання географії для учителів 3-4 класів. В ній детально розроблено методи активізації мислення учнів при вивченні географічного матеріалу, розкрита необхідність проведення екскурсій у природу для ознайомлення школярів з оточуючим середовищем, звертається увага на роботу з планом і картою, на застосування педагогічного малюнка, вказано на необхідність використання наочних посібників;

– К. А. Сонгайло (1890-1961 рр.) – працював у галузі змісту і методики викладання географії як природничої дисципліни у початкових класах. Тривалий час у 3-4 класах діяли складені ним програми з географії, в яких він послідовно викладав вимоги до вивчення дітьми плану і карти, ознайомленню школярів з навколишнім світом і життям населення на основі застосування краєзнавчого матеріалу. На допомогу вчителям початкових класів він склав: «Книгу для читання з географії», «Хрестоматію для початкової школи», а також посібник «Елементи географії на краєзнавчій основі»;

– П. О. Завітаєв (1890-1970 р. р.) вніс суттєвий вклад в удосконалення методики викладання природознавства і сільськогосподарської праці в початкових класах, особливо у вдосконаленні методики проведення предметних уроків, уроків-екскурсій із широким використанням різноманітних наочних засобів навчання, розробив методичні рекомендації, посібники для вчителів початкових класів з проблеми організації і проведення спостережень за предметами і явищами неживої і живої природи, молодшими школярами. Основні праці вченого: «Експерсії та предметні уроки в 1-4 класах», «Експерсії та предметні уроки в 1-3 класах», «Навчально-дослідна ділянка 1-4 класів», «Спостереження й досліди з природознавства в початковій школі», «Обладнання занять по вивченню природи в 1-4 класах» та ін.

– В. О. Сухомлинський (1918-1970) – видатний радянський педагог помітне місце в творчій діяльності відводив спілкуванню дітей із природою, як об'єкту пізнання, сфері активної діяльності. Свої заняття серед природи педагог назвав «уроками мислення», які він вважав ефективним засобом

розвитку мовлення дітей. Під керівництвом педагога діти розмірковували над причинами і наслідками явищ природи, порівнювали якості й ознаки предметів, встановлювали існуючі у природі взаємозв'язки. У своїх працях «Павлівська середня школа», «Школа і природа», «Природа, праця, світогляд» та ін. В.О.Сухомлинський підкреслює, що в умовах сільської школи можливості взаємодії учнів з природою невичерпні [1].

У 80-90 рр. низка реформ у початковій освіті обумовили нові підходи до здійснення природознавчої освіти молодших школярів. Таку роботу виконали в основному наукові співробітники лабораторії навчання і виховання молодших школярів інституту педагогіки АПН України, викладачі-методисти вищих навчальних закладів країни: Т.М.Байбара, Н.М.Бібік, Л.С.Бондаренко, Н.С.Коваль, Л.К.Нарочна, В.А.Онищук та ін. Було видано програми і підготовлено підручники, які упродовж 80-х –90-х років удосконалювалися.

Таким чином, генеза літературних джерел свідчить, що педагоги-природодослідники постійно вели дослідження з удосконалення природознавчої освіти у початковій школі. Науковцями складались і видавались програми, підручники та методичні посібники для початкової школи.

Література

1. Історія педагогіки / За ред. проф. М.В.Левківського, д-р.пед.наук О.А.Дубасенюк. – Житомир : Житомирський державний педагогічний університет, 1999. – 336 с.

УДК 373.3.016:613/614

ЧЕКАН К. В., ФЕНЧАК Л. М.
Мукачівський державний університет

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Здоров'я – це один з найважливіших засобів, який дає людині можливість досягти високої мети – реалізації всіх закладених у ній від народження талантів і здібностей. Проте, умови в які ми поставлені, звички, які ми наслідуюмо - можуть мати негативні наслідки для здоров'я. Нове суспільство вимагає від школи докорінних змін, які передбачають формування компетентностей, тобто здатності застосовувати здобуті знання у різноманітних життєвих ситуаціях. В концепції Нової української школи серед ключових компетентностей, які мають бути сформовані в підростаючого покоління, виділяють таку компетентність як екологічна грамотність і здорове життя. Саме ця компетентність передбачає усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність та бажання дотримуватися здорового способу життя.

За останні роки проблема збереження здоров'я дітей молодшого шкільного віку, їх оздоровлення та профілактика найбільш розповсюджених «шкільних» хвороб є предметом фундаментальних наукових досліджень. Питання формування та виховання потреб у здоровому способі життя дітей розкрито у працях А.Алчевської, О.Ващенко, Д.Локка, С.Русової,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>